

τούχω χαρίσει την καρδιά μου, την ίδια;» Κλείνω με τον Περνάρη μ' ένα πολύ συγκινητικό και πάλι δικό του: «Μπροστά στο μεγαλείο της φύσης ό,τι κι αν γράψω δεν θάναί τίποτα. Γι' αυτό σιωπώ...»

— Στο Λεύκωμα της Μονής του Αγίου Νεοφύτου βρίσκει κανείς ένα σημείωμα ενός Κύπριου μάρτυρα που δολοφονήθηκε απάνθρωπα στο Ισραήλ πριν μερικά χρόνια, του πατρός Φιλομένου Χασάπη. «1952, σήμερα 21ην του μηνός Ιουλίου και ημέραν Δευτέραν ήλθομεν και προσκυνήσαμεν τον τάφον και την εκκλησίαν του Οσίου και Θεοφόρου Πατρός ημών Νεοφύτου και επλήσθημεν χαράς μεγάλης εν Χριστώ. Συγχαίρομεν τους πατέρας δια τον προς καλλωπισμόν της Μονής και ανοικοδόμησιν ζήλου των. Επίσης συγαίρομεν τον καθηγητήν του Παγκυπρίου Λυκείου Λάρνακος κ. Ιωάννην Π. Τσικνόπουλον δια τον ζήλον αυτού προς αντιγραφήν των χειρογράφων και έκδοσιν του Αγίου Νεοφύτου...» Είθε ο π. Φιλούμενος να μεσιτεύει για την πρόοδο και προαγωγή του μοναχικού ιδεώδους στον Αγ. Νεόφυτο. Ένας άλλος άγνωστος ποιητής αυτοσχέδιασε την εξής προσευχή όταν επισκέφθηκε τη Μονή: «Ψυχή, που εκουράστηκες να ζης στην αμαρτία, έλα στο μοναστήρι αυτό να θρης καταφυγή, να θρης την απονήρευτη θερμή φιλοξενία και ψυχοσώστρα, αυθόρμητη να κάνης προσευχή...»

— Ο αείμνηστος λαϊκός αδελφός της Μονής Ιωάννης Τσικνόπουλος που ασχολήθηκε όσο κανείς άλλος για το συγγραφικό έργο του Αγίου Νεοφύτου σε μια από

τις πρώτες ίσως επισκέψεις του και συγκεκριμένα στις 31 Δεκεμβρίου 1922 έγραφε τα ακόλουθα: «το ειρηνικόν κάλλος της μεγαλονήσου κατένόησα πληρέστερον εντός της Μονής ταύτης: ζη και ακμάζει με ειρήνην, εργασίαν και λαμπρότητα...»

— Ένας κληρικός ονόματι Αρχιμανδρίτης Αγαθάγγελος επισκέφθηκε τη Μονή στις 4 Ιουλίου 1948, και άφησε τις εξής σκέψεις: «Πατέρες όσοι οι τον κόσμον και τα εν κοσμω απαρνηθέντες και υπό το θείον και αγγελικόν σχήμα εις τον πνευματικόν και ιδεώδη χριστιανικόν αγώνα ανήκοντες εντείνατε τας αγίας προσευχάς σας υπέρ πάσαν εποχήν σήμερον υπό σύγχυσιν διατελούσης ταλαιπώρου ανθρωπότητος...»

— Θα κλείσω το σημερινό μου σημείωμα με τις σκέψεις που διετύπωσα το 1959 ο Π. Σταύρου όταν επισκέφθηκε την Πάφο με την ευκαιρία του μνημοσύνου του Ευαγόρα Παλληκαρίδη: «Έρχομαι ευλκσθής προσκυνητής του γραφικού μοναστηριού, να τιμήσω τη μνήμη του θαυματοουργού Αγίου Νεοφύτου. Μπαίνω σ' ένα περιβάλλον που εμπνέει και φέρνει την ψυχή, γεμάτη ταπεινότητα, κοντύτερα προς το Θεό. Φεύγω παίρνοντας μαζί μου αλησμόνητες αναμνήσεις για την καλωσύνη των αγίων πατέρων, των οποίων η πραότητα θυμίζει θιβλικές μορφές. Και ο ανθρωπισμός τους τα φιλόξενα αισθήματα είναι κάτι που συγκινεί βαθειά κάθε άνθρωπο...» Αυτό ακριβώς το αίσθημα έχει κανείς σήμερα όταν επισκέπτεται την Μονήν του Αγίου Νεοφύτου.

ΑΡΤΕΜΟΣ ΜΥΛΩΝΑ

Ο Κυθρεώτης πρωτοβοςκός του Πενταδάχτυλου
Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤ. ΠΕΤΑΣΗ
Δικηγόρου

Στη νέα τούτη έκδοση του περιοδικού μας «Ελευθερη Κυθρέα», δημοσιεύουμε μερικά ποιήματα του χωριανού μας, πρωτοβοςκού του Πενταδάχτυλου, Αρτέμου Μυλωνά.

Ο Αρτέμος Μυλωνά, γεννήθηκε στην ενορία Χαρδακιώτισσα της Κυθρέας. Για σαράντα τόσα χρόνια, όπως χαρακτηρι-

στικά αναφέρει κι ο ίδιος σε σχετικό ποίημα του, ήτανε βοςκός στα βουνά και τις κορφες του Πενταδάχτυλου. Ανάμεσα στους άλλους Κυθρεώτες πρωτοβοςκούς του Πενταδάχτυλου, γνώριζε καλύτερα από οποιονδήποτε άλλο τα ιερά χώματα του θρυλικού Πενταδάχτυλου και γενικότερα της Κυθρέας ολόκληρης. Καθώς ο ίδιος

αναφέρει σε στίχο από ποίημα του που δημοσιεύουμε «Απού μερκιές απάτητες είχα τες πατημένες».

Μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο και την κατάληψη της Κωμόπολης μας Κυθρέας, ο Αρτέμος Μυλωνά μαζί με την οικογένεια του εγκαταστάθηκαν στο χωριό Κοφίνου. Εκεί με μεγάλη προσπάθεια αναδημιουργήθηκε και εξακολουθεί ως τα σήμερα να εργάζεται με το επάγγελμα του βοσκού.

Παρά τον ξεριζωμό του όμως από τα ιερά χώματα της Κυθρέας, αν και μιλία μακριά από αυτή, η σκέψη του κι η καρδιά του είναι ριζωμένη πάντα εκεί. Στη θύμησή του πάντα παραμένει το κατεχόμενο χωριό του, η δροσόλουστη Κυθρέα. Κει που γεννήθηκε, μεγάλωσε κι' έζησε τα περισσότερα χρόνια της ζωής του και που γύρισε «παδικιάν-παδικιάν».

Αναθυμάται τους παλιούς καλούς καιρούς πρωτοβοσκός σαν ήταν στον Πενταδάχτυλο, τον καιρό της Ε.Ο.Κ.Α με τους καταζητούμενους αγωνιστές, τα παλιά ερωτικά τετράστιχα που τραγουδούσε τότες στα νειάτα του, τα 24 γράμματα, που από μικρός σαν ήτανε άκουγε και τα αποστήθισε.

ΔΕΝ ΞΕΧΝΑ -γιατί δεν πρέπει να ξεχάσουμε- την «Τζιουρκάν» του, αλλά περιμένει της λευτεριάς την ώρα -όπως κάθε ξεριζωμένος Κυθρεώτης- που όπως λέει δεν θ' αργήσει νάρθει. Για να ξαναστραφούμε

εμείς οι πρόσφυγες στα πατρογονικά μας σπίτια, τα ιερά και τα όσια μας και στην κορφή του απροσκύνητου Πενταδάχτυλου να υψώσουμε την ελληνική σημαία.

Παρακάτω παραθέτουμε τα ποιήματα του Αρτέμου Μυλωνά, που μας παραχώρησε για δημοσίευση στο περιοδικό μας, η κόρη του Λέλια Μυλωνά.

Σαράντα Χρόνια Βοσκός

*Σαράντα Χρόνια βοσκός
στην μάντρα, στο σιάδι,
στου Πενταδαχτύλου τα βουνά
με το γιδοκουπάδι·
είχα τες αίγιες ομπροστά
ούλλες αρματωμένες,
τζι' απού μερκιές απάτητες
είχα τες πατημένες.*

Τον καιρόν της Ε.Ο.Κ.Α.

*Στου Πενταδαχτύλου τα βουνά
βοσκός που εγυρνούσα,
για την αυτοδιάθεση της Κύπρου μας
εγώ επολεμούσα.*

Για την επιστροφή μας

*Η ώρα εν που έφτασεν
να πάμεν στην Κυθρέαν,
τζιαι στου Πενταδαχτύλου την κορφήν
να υψώσουμεν ελληνικήν σημαία.*

ΤΑ 24 ΓΡΑΜΜΑΤΑ

- A. *Αν μου λάχει τζ' αρωστήσω εν τζιαι πάω να γυρευτώ
το φιλι σου εν βοτάνιν δώσμου το να γιατρευτώ.
Ανταν μου'παν ελογιάστην τζιείνη νέα π' αγαπάς
εν το λάλουν να με φτάσει με γιατρός μήτε παπάς.
Αντάν μου'παν εχαρτώθεις μόνη σου μα τον σταυρόν
εραϊστην η καρδιά μου τζι' ως την σήμεραν τραβώ.*
- B. *Βάλλω πείσμα τζιαι εν πηαίνω έσσω της πέρκιμον αγκριστεί
τζι' εις τες δκυό μέρες θωρείς την τζι' έρκεται κλαμουριστή.*
- Γ. *Για τα μαύρα σου τα μάθκια τζιαι το δειν σου το γλυτζιήν
έχουμεν στον μαχαλά σου μέραν-νύχτα νοχτατζή.*
- Δ. *Δέχομαι την τζεφαλήν μου να την βάλω στο σπαθί
παρά η ελπίδα πόχω να μου πουν έννα χαθεί.*

Δείξε μου, τζιαι σου, σημάδιν σαν λαλείς πως μ' αγαπάς
τζιαι φανέρωσ' τον σκοπόν σου ίντα στράταν εννά πας.

Δίκλα δέμε μέναν πρώτα πως εκαταντήθηκα
πάλε μιαν οκκάν μωρούδιν όπως εγεννήθηκα
τζιαί ζωντανός είμαι στον Άδην αλλά δεν σ' αρνήθηκα.

- Ε. Έλα πέμου, ποιος σε βάλλει πάνω, τζι' εν κοντεύεις πιον
να τον βρω τζιαι να κάμω στο κορμίν του κασαπιόν.
- Ζ. Ήρταμεν σε τουν τα χρόνια τζι' εν ανταμωθήκαμεν
τζιαι περίεργος μεινίσκω πως τζ' αγαπηθήκαμεν.
- Θ. Θέλω νά'σαι όπως είμαι τζιαι να μ' αγαπάς τζι' εμένα
όπως σ' αγαπώ
τζι' άμαν θέλεις μέσ' τα βάθη της θαλάσσης να πνιώ.
- Ι. Ίσως τούτον εν γραφτόν μου έτσι τόσαι σόρτα μου
για τον έρωτα σου εσένα μαύρη νά'νι σόρτα μου
- Κ. Κλάψε-κλάψε στο στενόν σου έκαμα έναν ποταμόν
για να λούνεις το μωρόν σου τζιαι τον άσπρον σου λαιμόν
τζι' ένι φκαίνεις πιλέμου πόξω νάβρω λίον νεπαμόν.
- Λ. Λάθος ήρταν πέρτικα μου τζ' εκακοφανήσαν μας
τζι' ανυπόφερτα φαρμάτζια άδिका εποτίσαν μας.
- Μ. Μην με καταγνώσεις κόρη πώς εγιώ σε αγαπώ
τζι' ούλλον μου τον νουν επήρες το σωστόν να σου το πω.
- Ν. Νά'μουν έναν χελιδόνι, κόκκινη τριανταφυλιά
νάρτω μεσ' την κάμαρά σου να κτίσω μιαν φωλιά
να χαρώ την ομορφιά σου, να χορτάσω τα φιλιά.
- Ξ. Ξέρω ποια εν η αιτία τζι' ένι φκαίνεις στην αυλήν
κάμνεις το για να με ψήνεις ζωντανόν πα στο σουβλί.
- Ο. Όπως την ελιάν την μαύρην έτσι εν τζιαι τα μάθκια σου
έτσι είναι τζι' η καρκιά μου από τα γινάθκια σου.
- Π. Πέμου πότε εν που γεννήθης να το γράψω στο χαρτί
τζι' άμαν έρκεται η μέρα να σου κάμνω την γιορτή.
- Ρ. Ρίξε τα βρουλιά σου κάτω, κόκκινη τριανταφυλιά
γιυ να δουν όσες τα κόφκουν πώς σου πρέπουν τα βρουλιά.
- Σ. Στύλος είσαι της καρκιάς μου τζιαι του νου μου θεμελιός
θέλω να σε κάμω ταίριν δεν μπορώ να ζήσω αλλοιώς.
- Τ. Τα μαλλιά σου τα μπλεγμένα τα τόσον τεχνικά
επληγώσαν την καρκιάν μου τζι' ούλλα μου τα σωθικά.
- Υ. -----
- Φ. Φίλα με να σε φιλήσω το ρηθέν να πληρωθεί
τζιαι να δούμεν που τους δκυό μας ποιος εν που να βαρεθεί.
Φούλιν είσαι μυρωδάτον τζιαι τραντάφυλον του Μα
μέσ' τ' αγκάλια σου να ππέσει η καρκιά μου πεθυμά.
- Χ. Χάρισμαν σου η ψυσιή μου πιάστην τζιαι χαλάλιν σου
αν με φήνεις να πλαγιάσω μέσα στην αγκάλη σου.
- Ψ. Ψήσε με όπως τον Διάκο ζωντανό πα στο σουβλί
αν με δεις τζιαι την πατήσω την δικήν σου την αυλή.
- Ω. Όσοποσον να βασανιούμαι μέσ' την ερωτοσκλαθιά
για μιαν άσπλαχνη γυναίκαν πού'σαι πέτρινην καρκιάν
κάλλιον θάνατον να λείψω που την άσβεστην φωθκιάν.

Παλιά Ερωτικά Τετράστιχα

Κόρη που ρέσεις που μπροστά μου
τζιαι πας στην βρύση για νερό
ώσποσον ν' άφτης τα λαμπρά μου
να καρκιαλιώ τόσον τζιαιρόν.

Έλα τον πόνον μου ν' ακούσεις
έλα για μεν γίνου γιατρός
μεν θέλεις τέλεια να με κρούσεις
δώσμου χαράν, ζωήν τζιαι φως.

Έλα τζι' δκυο μας να σμιχτούμεν
μακράν να κτίσουμεν φωλιά
με σε παράδεισον να μπούμεν
με σε αγάπης, χάδκια τζιαι φιλιά.

Έλα μαζίν μου να σε κάμω
ξανά π' αρκής να γεννηθής
μεσ' την καρκιάν μου να σε θάλω
τζιαιρά για μέναν να σταθής.

Τζι' αν έσει ο τζιύρης σου χωράφκια
μισταρκωμένους μιαν κοπήν
κανούν με μεν τα δκυό σου μάθκια
πλούτη κανέναν μεν μου πεις.

Μ' ένα σου δειν εγιώ χορτάνω
μ' ένα σου πειν εγιώ λακτώ
για σένα ζω, για σένα χάνω
για μέναν είσαι φυλακτό.

Αρτέμος Μυλώνα

από την ενορία Χαρδακιώτισσα Κυθρέας
και τώρα κάτοικος στο Χωριό Κοφίνου.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΝΘΡΩΠΙΑ-- ΕΝΑΣ ΑΓΝΟΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΣΤΗΣ

Από καιρού εις καιρόν διαβάζουμε στις εφημερίδες για επιδόσεις της Κύπρου σε διεθνείς διαγωνισμούς που τιμούν και προβάλλουν τη χώρα μας στο εξωτερικό. Κάποτε ακούουμε για τις επιδόσεις των παιδιών μας στη ζωγραφική, για τα καναρίνια μας που προεβλήθηκαν στην Αυστρία και το Βέλγιο και άλλα πολλά. Όμως υπάρχουν και άλλοι τομείς που η Κύπρος μας θα μπορούσε να διακριθεί αν υπήρχαν βέβαια τέτοιας φύσεως διαγωνισμοί. Για παράδειγμα υπάρχει η φιλοξενία, το φιλότιμο και γενικά η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΝΘΡΩΠΙΑ δηλαδή όλα τα καλά που ξεκινούν από την αγάπη

προς τους συνανθρώπους μας.

Παρόλα τα πολιτικά μας χάλια σε αυτούς τους τομείς είμαι βέβαιος πως η Κύπρος μας θα έπαιρνε μια πρώτη θέση αν υπήρχαν διεθνείς διαγωνισμοί για το σκοπό αυτό. Γιατί ο Κύπριος δεν είναι μόνο που ξέρει τι είναι το καλό αλλά ξέρει επίσης πως να το κάμει το καλό με τον σωστό τρόπο, με αφιλοκέρδεια, με έκφραση αγάπης έτσι που να σε θαμπώσει και να σου γεμίσει τη ψυχή.

Βέβαια υπάρχουν και οι εξαιρέσεις. Ακούουμε για παράδειγμα για κάποιο ταξίτη που έκλεψε κάποιον τουρίστα, για κάποιον αυτοκινητιστή που άφησε στο